הלכה · משנה תורה · מפרשים

אוצר המלך על הקדמת הרמבם

רבי צדוק הכהן מלובלין

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

אוצר המלך על הקדמת הרמבם

רבי צדוק הכהן מלובלין

מקור הטקסט: דיקטה · רישיון: CC BY-SA 4.0

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/אוצר-המלך-על-הקדמת-הרמבם/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611151759 של הספרייה.

על הקדמת הרמב"ם

ואחיה השילוני וכו' קיבל מדוד ובית דינו. וכתב עליו הראב"ד דאין זה נכון אלא שהיה אחיה השילוני מבית דינו של דוד ע"כ. והרב כסף משנה כתב טעמו דהראב"ד לפי שהיה זקן מופלג ביותר אין נכון לומר שקבל מדוד שהיה צעיר לימים ממנו וגם בחכמה אפשר שהיה אחיה גדול ממנו אי משום דבישישים חכמה ואי משום דקיבל ממשה אבל מה דאפשר לומר הוא שהיה מבית דינו של דוד שדוד היה ראש הסנהדרין ולדעת רבינו יש לומר שאע"פ שהיה חכם גדול מדוד עוד יצדק לומר קיבל מדוד שנשאר ראש קבלה במקומו עכ"ל:

והנה כל רואה יראה דוחק תירוצו בעד רבינו ז"ל. וכן בספר שלשלת קבלה כתב דאחיה השילוני עם היותו מיוצאי מצרים קיבל משמואל הנביא עכ"ל. והוא נמשך אחר דברי הראב"ד שהיה מבית דינו של דוד. ואני הדל לפענ"ד להביא ראיה מפורשת לדברי רבינו ז"ל כי לא היה מבית דינו של דוד מפרק אחד דיני ממונות [דף ל"ו ע"א] דאמר (ר"ה) [רבה] בריה (דר"י) [דרבא] מימות משה ועד רבי לא מצינו תורה וגדולה במקום אחד וכו' והא הוי דוד הוי עירא היאירי והא נח נפשיה כולי שני קאמרינן וכו' ע"כ. והשתא אי נימא דאחיה השילוני היה גדול בחכמה מדוד טפי היה לו לומר הא הוי אחיה השילוני דלא נח נפשיה כלל שהיה חי הרבה אחר דוד. ואפי' נימא דאחיה קטן היה מדוד רק שהיה מבית דינו וחבירו תלמיד של שמואל הרמתי. מ"מ הוה למפרך מיניה וכדפריך התם על פנחס הוי זקנים ועל יהושע הוי אלעזר עיין שם. ועל כן מוכח דאחיה מתלמידיו היה ומהמקבלים ממנו וכדברי רבינו ז"ל ודלא כהחולקים. כן נראה לפענ"ד ברור:

וגדולי החכמים שהיו מבית דינו של רבי וכו' ור' ינאי ובר קפרא ושמואל ור' יוחנן ור' אושעיא. וכתב עליו הראב"ד לא היו אלו כלל מבית דינו של רבי וזה המאסף אסף מדעתו ולא ידע על מה ע"כ. ולי נראה ליתן טעם ודעת לדברי רבינו. דמה שכתב ור' ינאי נפקא ליה מפרק הספינה [דף פ"ד ע"ב] לענין חצר השותפים דקונים זה מזה וכן עוד בדוכתי טובי אמר ר' ינאי אמר רבי. וכבר כתבו התוס' בברכות [דף ל"ה ע"א] דרב הונא כתלמיד לגבי רב אסי שהרי בכמה מקומות אמר רב הונא מרב אסי עכ"ל מבואר דכיון דאמר ממנו הוי תלמידו. ומה שכתב ובר קפרא נפקא ליה מפרק ד' אחים [דף ל"ב ע"ב] דרבי חייא נשבע כך אמר רבי ובר קפרא נשבע כך שמעתי מפיו עיין שם משמע דשניהם תלמידיו היו. ועיין במו"ק [דף ט"ז ע"א] בהא דאמר ליה בר קפרא מה רבי אומר בדבר זה עיין שם.

ושמואל יפה כתב הרב כסף משנה דנפקא ליה מדהוי אסיא דרבי עיין שם. ונראה לי דדעת הראב"ד דלא היה תלמידו דבפרק קמא דתענית [דף י' ע"א] בהא דבגולה רב אמר יום ששים כלפני ששים ושמואל אמר כלאחר ששים אמרינן וסימנך עילאי בעי מיא תתאי לא בעי מיא. ופירש"י עילאי רב שהיה מארץ ישראל וכו' עיין שם. משמע דשמואל לא היה מארץ ישראל כלל וא"כ איך למד לפני רבי שהיה בארץ ישראל. אך באמת כבר הקשה בספר יוחסין [באות ד' רב דימי] על דברי רש"י אלו ומביא פירוש הערוך דסורא אתריה דרב עלאי מנהרדעא אתריה דשמואל עי"ש:

ור' יוחנן עיין מה שכתב על זה בכסף משנה מגמ' דאמר ר' יוחנן דהני זקוקין דנור נפקי מפומיה דרבי לפומיה דרב ולא ידע מאי קאמר עי"ש. ואין משם ראיה דהוא היה תלמידו. וטפי היה לו להביא מגמרא פרק קמא דפסחים [דף ג' ע"ב] מהא דתרי תלמידי הוי יתבי קמי דהלל וחד מנייהו ר' יוחנן בן זכאי ואמרי לה קמי דרבי וחד מנייהו ר' יוחנן. עיין שם דמבואר דר' יוחנן תלמיד דרבי היה: